

Uitgedaagd om te leven

Deze preek is gehouden op zondagmorgen 26 juni 2022 in de Adventkerk in Amersfoort. Gelezen is Lucas 9:51-62. Gezongen is onder andere gezang 418 uit het nieuwe Liedboek.

Gemeente van Christus,

Thuis heb ik een boekje over ongemakkelijke teksten uit de Bijbel. In dat boekje gaan maar liefst twee hoofdstukken over de tekst die wij vanmorgen hebben gelezen. Blijkbaar is de titel van het boekje van toepassing op het woord dat wij vanmorgen hebben gehoord. Ongemakkelijk. Jezus maakt het mensen die hem willen volgen niet makkelijk. De eerste die zich meldt om hem te volgen wordt gewaarschuwd. Denk eraan: je zult moeten zwerven over de aarde. De tweede mag zijn vader niet begraven. En de derde krijgt geen toestemming om eerst afscheid te nemen van zijn geliefden.

Als ik deze woorden lees dan voel ik weerstand. Deze woorden staan me tegen. Ik vind het onmenselijk wat Jezus hier van mensen vraagt. Het gevolg is dat ik afstand ga voelen tussen hem en mij. Wil ik wel bij hem horen als dit zijn toon is? Wil ik hem wel volgen als hij dit van mij vraagt? Een veeleisende en onmenselijke Jezus, blijkbaar is dat het beeld dat in mij naar bovenkomt als ik zijn woorden luister. Het is een beeld gedachten waar ik mee vastloop. Het zijn woorden die mij niet helpen. Mijn vraag is daarom: zouden we het ook anders kunnen zien? Zouden we de woorden van Jezus ook op een andere manier kunnen horen?

Sleutel

Toen ik daarover nadacht schoot mij een lied te binnen. We hebben het net gezongen. De sfeer die het lied ademt is totaal anders dan die van mijn eigen gedachten.

*Dat wij onszelf gewonnen geven
aan het bevrijdende bestaan,
aan wat ons uitdaagt om te leven.
Dat wij de stille roep verstaan.*

*Dat wij versteende zekerheden
Verlaten om op weg te gaan
Dat niet de greep van het verleden
Ons achterhaalt en stil doet staan.*

*Omdat de huizen die wij bouwen
Geen onderkomen kunnen zijn.
Omdat het bloedeloos vertrouwde
Ons achterdochtig maakt en klein*

*Dat wat wij hebben ons niet gijzelt
Dat wij van elke dwang bevrijd
Naar onbekende plaatsen reizen.
Dat Gij ons onderkomen zijt.*

Mijn eigen gedachten over Jezus maken mij moedeloos. Ik voel mij overvraagd. Ik wordt aangeklaagd maar als ik dit lied hoor dan gebeurt er iets anders. Er wordt verlangen in mij wakker. Ik ga ergens naar hunkeren en Jezus wordt iemand aan wie ik mij wil overgeven. Dit lied wil ik vanmorgen gebruiken als een sleutel die ons op een nieuwe manier toegang geeft tot de woorden van Jezus.

Uitgedaagd worden

Het eerste wat ik leer van dit lied is dat Jezus niet tot ons komt met onmogelijke eisen. Jezus is geen strenge juf of strenge meester die tot ons komt om onvoldoendes uit te delen. Als Jezus spreekt dan worden wij uitgedaagd. *Dat wij onszelf gewonnen geven aan het bevrijdende bestaan, aan wat ons uitdaagt om te leven.* Ik vind dat een prachtig woord. Jezus daagt ons uit om te leven. Blijkbaar hebben wij onszelf ergens in opgesloten. Blijkbaar hebben wij onszelf ergens in begraven. Maar dan komt Jezus voorbij en hij daagt ons uit. Volg mij, zegt hij.

Uitgedaagd worden dat kan op een positieve maar ook op een negatieve manier. Mensen kunnen het bloed onder je nagels vandaan halen. Je omgeving kan het slechtste in jou naar boven halen. Maar er is ook een positieve manier om uitgedaagd te worden. Godzijdank zijn er ook mensen die het goede in ons wakker roepen. Er zijn mensen die maken dat je uit schulp kruipt.

Het doet me denken aan een vader die zijn kind leert fietsen. Je helpt een kind niet door het voor altijd met zijwieltjes te laten fietsen. Je maakt een kind daarmee afhankelijk en bang. Natuurlijk, de eerste keer zonder is ontzettend eng. Fietsen zonder zijwieltjes dat is een hachelijke onderneming. Waarschijnlijk ga je een paar keer op je snufferd. Het zal niet in één keer goed gaan. Maar je vader of je moeder moedigt je aan. Je wordt uitgedaagd om iets te doen wat je nooit eerder hebt gedaan. Zelf wist je niet dat je het in je had maar zij wisten het.

Als we de stem van Jezus horen dan worden we uitgedaagd. Ook in die woorden die ons als streng in de oren klinken. Ook in die woorden is het hem begonnen om onze vrijheid. Hij choqueert ons om ons uit onze tent te lokken. Hij vraagt dingen waarvan wij denken dat ze onmogelijk zijn, om ons deel te geven aan een bevrijd bestaan. Volg mij, zegt hij.

Op weg naar Jeruzalem

Hij zegt dat terwijl hijzelf onderweg is. Aan het begin van onze tekst lezen we dat hij zijn aangezicht gericht is op Jeruzalem. Het doel van zijn reis is de plaats waar hij zijn leven zal geven. Zijn weg daarnaartoe is de weg van de liefde. Liefde die het erop waagt zichzelf te geven. Wie liefheeft neemt risico's. Het risico is de

beschaming. Wie een ander de liefde verklaart neemt het risico een blauwtje te lopen. Dat is in het groot zo maar ook in het klein. Als je op straat een onbekende groet, dan zou het zomaar gebeuren dat je groet niet beantwoord wordt. Je hebt geen controle over de reactie van een ander. Als Jezus op weg is naar Jeruzalem dan neemt hij het risico van de liefde.

Niet alleen in de stad die het einddoel is van zijn reis. Ook onderweg neemt hij dat risico al. Jezus kiest er als jood voor om op zijn reis een dorp aan te doen waar Samaritanen wonen. Hij begeeft zich daarmee in het hol van de leeuw want het botert niet tussen Samaritanen en Joden. Joden zijn van mening dat God vereert moet worden in Jeruzalem. Samaritanen doen dat op de berg Gerizim. Dat meningsverschil, dat geloofsverschil leidt tot irritatie en spanningen. Jezus trekt zich daar niets van aan. Hij trekt niet met een grote boog om de Samaritanen heen. Hij wil overnachten in een dorp van de Samaritanen. En meteen worden alle vooroordelen bevestigd. Hij is niet welkom want hij is op weg naar de verkeerde plek. Jeruzalem is voor Samaritanen een steen des aanstoots. Jezus neemt het risico van de liefde en meteen wordt hij afgewezen.

De leerlingen zijn in alle staten. Hoe kun je de vleesgeworden liefde van God op deze manier afwijzen? Ze herinneren zich een oud verhaal. Het gaat over Elia. Op zijn gebed daalde er vuur uit de hemel dat de tegenstanders verteerde. Maar Jezus is van een andere school. Bij hem waait er een andere wind. Liefde is de ander de ruimte geven van een vrij antwoord. Dat kan positief maar ook negatief zijn. De ander kan ervoor kiezen jou af te wijzen. De ander kan ervoor kiezen jou op afstand te houden. Dwang is in de liefde uit den boze. Als je liefhebt neem je het risico gekwetst te worden. Je komt uit je loopgraaf, je legt je pantser af, maar hoe zal de ander reageren?

De huizen die wij bouwen

Jezus is op weg naar Jeruzalem. De weg daarnaartoe is de weg van de liefde. Tegen die achtergrond staan drie woorden over navolging. Iemand zegt tot Jezus: ik zal u volgen waarheen u ook gaat! Jezus zegt tegen hem: wees je er wel van bewust, de vossen hebben holen en de vogels hebben nesten, maar de Mensenzoon kan zijn hoofd nergens te ruste leggen. Als je onderweg bent heb je niets aan een huis. Want een huis staat stil, het blijft altijd op dezelfde plaats staan. Jezus staat niet stil. Hij is in beweging. Hij is op weg naar Jeruzalem. Jezus volgen dat is in beweging zijn. Het is elke dag opnieuw beginnen. Jezus volgen dat is reizen naar onbekende plaatsen. Ben jij in voor dat avontuur waarin je niet stil staat maar onderweg bent?

Ik kan het zelfde ook nog op een andere manier zeggen. Als Jezus op weg is naar Jeruzalem dan gaat hij de weg van de liefde. Wie liefheeft stelt zich open voor zijn naaste. Tegenover die open houding staan de huizen die wij bouwen. We verschansen ons achter muren die ons beschermen. En als we rijk zijn dan zetten we om huis ook nog een groot hek. Dat hek en die muren verschaffen ons

veiligheid. De boze wereld kan niet meer zomaar bij je binnenkomen. Je kunt haar vanuit je huis van een veilige afstand bekijken. De keerzijde is dat die muren scheiding maken. Je wordt er eenzaam van, van dat leven achter muren. Achterdochtig kan het je maken. Klein kun je ervan worden. Guus Meeuwis zegt het in een liedje zo: *muurtje om zich heen gebouwd omdat ze niemand meer vertrouwt.*

De Mensenzoon is uit de hemel neergedaald. Omdat hij niet zonder ons wil zijn daarom heeft hij zijn huis verlaten. Omdat hij zichzelf aan ons wil verbinden daarom is hij kwetsbaar geworden. De vossen hebben holen en de vogels hebben nesten, maar de Mensenzoon kan zijn hoofd nergens te ruste leggen. Jezus volgen is met hem de weg van de liefde gaan van binnen naar buiten. Jezus daagt jou en mij uit. Hij wil ons uit de tent lokken. *Omdat de huizen die wij bouwen geen onderkomen kunnen zijn, omdat het bloedeloos vertrouwde ons achterdochtig maakt en klein.*

De macht van de dood

In het tweede woord over navolging heeft Jezus zelf het initiatief. Hij zegt tegen iemand zonder naam: volg mij! De aangesproken persoon staat er niet onwelwillend tegenover. Dat op zichzelf is natuurlijk al bijzonder. Maar er is nog wel een probleem. Hij vraagt om permissie eerst zijn vader te mogen begraven. Je zou zeggen dat is niet meer dan normaal. Eer uw vader en uw moeder, zegt het gebod. Je vader of je moeder begraven dat is de laatste eer die je hen kunt bewijzen. Maar Jezus zegt tegen hem. Laat het aan de doden over om de doden te begraven! Jij, gaan heen en verkondig het koningschap van God.

Het begraven van de doden is een werk van barmhartigheid, maar er kunnen ook momenten zijn waarop iets anders voor moet gaan. Jezus niet elke dag voorbij. Er zijn ook momenten waarop het nu of nooit is. Kruispunten waarop er een keuze moet worden gemaakt. Er zijn momenten waarop het ene gebod toch belangrijker is dan het andere. Dat is eerder in het optreden van Jezus ook al gebleken. Het gebod niet te werken op de sabbat vervalt als er een zieke genezen kan worden. Als Jezus voorbij komt en zegt: volg mij, dan moet al het andere wijken. Heden, zegt een Psalm, vandaag, nu, als je zijn stem hoort, laat dan alles uit je handen vallen en laat je leiden.

Daar komt bij, begrafenissen zijn niet zonder risico. Het begraven van een dode is meer dan het wegbrengen van een dood lichaam. Als je iemand begraaft dan gedenk je ook iemand. Het verleden herleeft in de herinnering. Er zijn personen die wij gedenken met dankbaarheid. Er zijn mensen die ons zelfs als ze dood zijn nog inspireren. Maar er zijn ook begrafenissen waar je ziek van kunt worden. Een oude geschiedenis herleeft. Je wordt terug gezogen in de tijd. Je bent in een keer weer het kind dat je vroeger was. Het is alsof de klok wordt teruggedraaid. Er wordt een oud pijn aangeraakt. Je dacht dat je het achter je had gelaten maar in één is het er weer. Het is alsof er een oude grammfoonplaat gaat draaien. De

naald schiet meteen weer in die oude groef. Een oud beeld van God wordt opnieuw geactiveerd. Het schema dat jou belemmert om voluit mens te zijn, het is weer springlevend. Is het dan geen goed nieuws als Jezus voorbij komt? Als hij tegen jou zegt: laat de doden hun doden begraven. Draai geen oude platen meer. Leg er liever een nieuwe op. Jij, ga heen, en verkondig overal Gods nieuwe wereld!

Dwang door familie

De strekking van het derde woord over navolging is dezelfde als die over het begraven van de doden. Iemand zegt tegen Jezus: ik zal u volgen. Hij noemt Jezus zelfs Heer. Maar laat daar direct een maar op volgen. Maar vergun mij eerst afscheid te nemen van mijn familie. Opnieuw gaat het over familie. De kerk is vaak een instituut dat opkomt voor het gezin. De kerk verdedigt in onze samenleving familiewaarden. Vanuit het evangelie is dat eigenlijk niet goed te begrijpen. In hoofdstuk 8 van het Lucas evangelie attenderen omstanders Jezus op zijn familie. Uw moeder en uw broers staan buiten, ze willen u spreken. Jezus antwoordt dan: mijn moeder en mijn broers zijn degenen die naar het woord van God luisteren en ernaar handelen.

Er zijn weinig krachten in het leven die je zo zeer kunnen bepalen als de kracht de familie waar je uit komt. Dat is niet alleen het geval als je nog thuis woont bij je ouders. Wat je leert in het gezin waar je uit komt dat draag je je leven lang met je mee. Er zijn families waarin je als mens tot bloei komt, families waarbinnen je leert wat liefde is, families waarin je God leert kennen zoals hij is. Maar er zijn ook gezinnen waar je geen liefde in leert maar angst. Er zijn ook gezinnen die een obstakel zijn om Jezus te volgen. En vaak loopt het natuurlijk door elkaar, de positieve en de negatieve krachten die gegeven zijn met de familie waar je groot in wordt.

Het is opvallend hoe vaak Jezus mensen uitdaagt om zich niet door hun familie te laten bepalen. Kijk niet achterom zegt hij ook hier. Niemand die hand aan de ploeg slaat en achterom blijft kijken is inzetbaar voor Gods nieuwe wereld. Als Jezus zegt: volg mij, dan meldt er zich een andere macht in ons leven dan de macht van familie, van gewoonte en traditie, hoe zinvol die ook kunnen zijn. Jezus wil ons losmaken van oude angsten die ons blokkeren om achter hem te gaan. Nee, je hoeft geen afscheid te gaan nemen, je hoeft niet aan je familie uit te gaan leggen dat je mij wilt volgen. Ze hoeven het er ook niet mee eens te zijn, zij hoeven jou geen toestemming te geven, je bent hen geen verantwoording verschuldigd. Als Jezus voorbij komt dan is het alleen zijn woord dat telt. Hij maakt ons los uit de verlamme greep van het verleden. Zijn woord maakt ons vrij om in alle vrijheid mens te zijn voor Gods aangezicht.

Tenslotte

Ik begon deze preek met weerstand. De woorden van Jezus zijn ongemakkelijk. Ze schuren. Je kunt ze maar al te makkelijk opvatten als onmenselijk en veeleisend.

Maar wat voor beeld van Jezus zit daar dan eigenlijk achter? Een veeleisende en onbarmhartige Jezus. Die Jezus, is dat ten diepste niet een demon die ons veroordeelt en klein maakt? Ik hoop dat deze preek helpt om met andere ogen naar Jezus te kijken. Jezus als een vader of moeder die een kind uitdaagt om zonder zijwieltjes de wijde wereld in te fietsen. Hij wil ons geen angst inboezemen maar wil ons juist vertrouwen leren. Wij mogen vanaf de doop met hem onderweg zijn op het smalle pad van de liefde. Hij zal ons maken tot mensen vol liefde, vreugde en vrede. Jouw bestemming is Gods nieuwe wereld. Vriendelijkheid, goedheid, zachtmoedigheid en zelfbeheersing wil hij ons leren. Risico's, crises en het kruis horen bij de weg. Zolang wij leven zijn wij op reis. We zijn werk in uitvoering tot het rijk van God in volle glorie gekomen is.

Amen